זון אויפגאנג — 6.35.
זון אונטערגאנג — 6.38.

די איינציקע אידישע צייטונג אין מערב קאנאדע עטאבלירט אין 1910 דערשיינט

יעדן טאָג

אידישע וואַרט

THE ISRAELITE PRESS

THE GATEWAY OF THE WEST

וועטער: קלאר און מילדער

The Only Jewish Newspaper in Western Canada Established 1910. Published DAILY

Vol. 20, No. 56. Winnipeg, Wed. March 19, 1930. Published daily except Saturday and Sunday. דערשיינט יעדן טאג חוץ שבת און זונטאג מיטוואך יט׳ אדר, תר״ץ.

THE NEW YORK PUBLIC LIBRARY

לאָרד באַלפור געשטאָרבן היינט פרי

ווייצמאַן דערוואַרט באַריכט פון א״י קאָמיסיע זאָל פאַרעפנטלאַכט ווערן ביים סוף פון דעם חודש

איז זיכער, אז מאַנדאַט באַדינגונגען וועלן ניט געענדערט ווערן — גיט אָפּ פּאָליטישן באַריכט ביי זיצונג פון אקציאָנס קאָמיטעט

(ספּעציעלע טעלעגראַמעס צו ״דאָס אידישע וואָרט״ פון ״איטא״)

לאָנדאָן, מארט 19 (איטא). — רר. ח. וויצמאַן, אָפּגעבנדיק א פּאָליטישן באַריכט ביי דער פרימאַרגנדיקער זיצונג פון אקציאָנס קאָמיטעט, האָט געזאָגט, אז ער האָט נעהאַפט אז דער באַריכט פון דער א״י אויספאָרשונג קאָמיסיע זאָל זיין פאַרעפנטלאַכט ביי איצט, אזוי אז ער זאָל קאָנען דיסקוטירט ווערן ביי דער דאָזיקער זיצונג. ליידער האָט זיך דער ענין פאַרצוינן. ס׳איז מעגלעך, אז דער באַריכט זאָל פאַרעפנטלאַכט ווערן ביים סוף פון דעם חודש, און אין יענעם פאַל וועט נאָך די זיצונג פון דער אדמיניסטראַטיווער קאָמיסיע פון דער אידישער אגענטור האָבן א געלעגנהייט צו באַטראַכטן אים.

ווענן דער אלגעמיינער פּאָליטישער לאַגע, האָט דר. ווייצמאַן פאַרזיכערט, אז עס איז ניטאָ קיין שום פראַגע ווענן דעם דורכפיר פון׳ם מאַנדאַט. ער האָט יעדע אורזאַך צו גלויבן אין דער אויפריכטיקייט פון די פאַרזיכערונגען וואָס ער האָט געקראָגן סיי פון׳ם פרעמיער, און סיי פון׳ם קאָלאָניאַלן סעקרעטאַר, אז די רעגירונג וועט ניט אָפּטרעטן פון דער פּאָליטיק אָנגעייכנט אין׳ם פאָלעסטינער מאַנדאַט. א פראַגע קאָן גלויבן זיין ווענן דעם אופן, ווי די דאָזיקע פּאָליטיק זאָל דורכגעפירט ווערן אין לעבן.

די אויספאָרשונג קאָמיסיע, האָט דר. ווייצמאַן געזאָגט, האָט געהאַט באַשטימטע אינסטרוקציעס ניט צו באַרירן די פראַגעס פון אלגעמיינער פּאָליטיק. עס איז אָבער ביי איצטיקן מאָמענט ניט מעגלאַך צו זאָגן, אויב זיי האָבן ניט איבערגעשראָטן וועט מען מוזן ליידן און שווייגן.

אין דער מאַניטאָבער לעגיסלאַטור איז אָנגענומען געוואָרן א געזעץ, אז מען טאָר ניט באַנוצן זיך מיט קיין זידל ווערטער אויף מאַניטאָבער פּראָווינציעלע שליאַכן, — ווי ניט גוט עס זאָל זיין אויפ׳ן האַרצן וואָס מאַטאַריסטן וועלן טראַכטן וועגן דעם ביל טאָר מען ניט זאָגן, — ס׳איז ניט שיין . . .

ליבעראַלן באַשליסן אויפצוהאַלטן דערווייל די אַרבעטער רעגירונג

לאָנדאָן, מארט 19. — אויף א פאַרשלאָג פון לאיד דזשאָרדזש, האָט די ליבעראַלע פאַרלאַמענטאַרישע גרופּע באַשלאָסן צוריקצוהאַלטן זיך פון צו שטימען מאָרגן (דאָנערשטאָג) איבער דעם קוילן ביל, כדי ניט צו שאַפן קיין קריטישע לאַגע פאַר דער רעגירונג.

מר. לאיד דזשאָרדזש האָט פאַרלאַנגט פון זיינע נאָכפאָלגער, אז זיי זאָלן ניט מאַכן קיין שוועריקייטן פאַר דער רעגירונג אין׳ם איצטיקן קריטישן מאָמענט פון דער פלאָטן קאָנפערענץ, און אלע ליבעראַלן האָבן מיט אים איינגעשטימט. זיי האָבן אָבער רעזערווירט דאָס רעכט צו שטימען איבער דעם ביל, אין זיינע ענדגילטיקע סטאַדיעס.

לאָנדאָן, מארט 19. — סער הערבערט סעמועל האָט אין הויז אָנגעפרעגט דעם לאָרד פּריוויי סיל און מיניסטער פון באַשעפטיקונג, דזש. ה. טאָמאַס, וואָס זיינען געווען די נוצן פון זיין באַזוך אין קאַנאַדע מר. טאָמאַס האָט געענטפערט, אז ער האָט ניט בלויז געשאַפן מיט זיין רייזע א בעסערע פאַרשטענדעניש צווישן ענגלאַנד און קאַנאַדע, נאָר ער גלויבט אז פון׳ם האַנדל צווישן ביידע לענדער. ער קאָן אָנצייגן אויף די קאַנאַדישע באַשטעלונגען אויף בריטישע קוילן, אויסער אַנדערע באַשטעלונגען, ווענן וועלכע ער קאָן איצט ניט רעדן.

——(::)——

זקן שטאַרבט אין עלטער פון 102 יאָר

קינגסטאָן, אָנט., מארט 19. — טאָמאַס גורען, דער עלטסטער תושב פון׳ם לענאָקס קריין, איז געשטאָרבן אין עלטער פון 102 יאָר. ער איז געווען א געבאָרענער פון אירלאַנד, אָבער ער איז אָנגעקומען אחער ווען ער איז נאָך געווען א קינד.

אַלטע כינעזישע הויפּטשטאָט פאַרכאַפּט פון רעבעלן

פעפינג, כינע, מארט 18. — אַלע באַמטע פון נאַנקינער רעגירונג זיינען דאָ באַזייטיקט געוואָרן און אַלע אַרמיי־סטראַטעגן אָרגאַנען זיינען דאָ פאַרכאַפּט געוואָרן. אין נאָמען פון דעם רעבעלן פּרעזידענט, יען הסי־שאַן, גאָווערנאָר פון דער שאַנסי פּראָווינץ.

——(::)——

אָנקומענדיקע אידישע אימיגראַנטן

די פאָלגענדיקע אידישע אימיגראַנטן פאַר דער וועסט קומען מיט דער באַלטיק־אַמעריקע שיף עסטאָניע (זיי וועלן דער־וואַרטעט אין האַליפאַקס ארום מארט 23טן, און אין ווינניפּעג — מארט 26טן):

אסתר ראַש, צו מרם. ל. בוק; אסתר־רחל דרוקער, צו מרם. ר. קעי; בירזע פאַמיליע, צו מרם. ל. סילווערמאַן; דוד גאָלדשטיין, צו רעוו. דזש. גאָלדשטיין; י. דזש. גאַיסכראַך, צו סאַלאָמאָן דייוויד; אהרן מאַניציו, צו מרם. חנה פענאַס; הערש סאַכען, צו מיס איטע סאַכען; דוד גאַנעקלאַר, צו מרם. מינע וואָל; פיינע־ריווע וואָל, צו הערי פענאַס;

יודע־הערש סיגאַל, צו ב. קורץ; חיה קע־לער, צו קלאַרא נאַכמינאָוויטש; הערש גליק, צו ראָזע גליק; זלמן בילד, צו מרם. פ. ראַפּאָפּאָרט; יצחק אברהם טשאַרני, צו סעם טשאַרני; פּרץ גרין, צו מרם. פ. ר. רעדבורד; ליפּע פרייהייטער, צו מאַ־ריס פרייהייטער;

קלאַרא נאַרנשטיין, צו אברהם גוטניק; פּנחס קליגער, צו מרם. פ. קושנער; לאה עסטעראַ, צו מרם. ל. פּוזשעק; קזולא פאַמיליע, צו מיס מלכה קזולא; טויבע ליבער, צו ס. שאַקיר; הענע־ע ריווע שטרויך, צו מרם. ראָזע שטרויך; לייב קאַנאַן, צו מרם. פ. אסיפאָוויטש.

דער פרינץ פון ווייל צעשיידט זיך ניט מיט זיין שמייכל.

דאָס איז איינס פון די לעצטע בילדער פון׳ם פרינץ פון ווייל, וועלכער איז נאָך־וואָס געקומען צו זיך פון אַן אמאָ־קע פון מאַלאַריע אויף זיין נעיעג רייזע אין בריטישער מזרח אפריקע. ער קערט זיך אום די טעג צוריק אין דזשאַנגל צו יאָגן זיך נאָך גרויסע חיות.

——(::)——

דעטראָיט זאָגט אָפּ אויסלענדער פון זייערע שטעלעס; מוז אָבער אַנקומען צו קאַנאַדער נוירסעס

דעטראָיט, מיש., מארט 19. — דער באַשלוס פון׳ם סיטי־קאָונסיל פון דע־טראָיט אָפּצוזאָגן פון זייערע שטעלעס 1,700 אויסלענדער וואָס זיינען שטאָט־קע אָנגעשטעלטע, קאָן ניט פּינקטלאַך דורכגעפירט ווערן, — ווייל דאָן וועלן צוויי שפּיטאָלן פון שטאָט פאַרבלייבן אָן נוירסעס.

דר. קאַרל ע. באַק, פון׳ם געזונטהייט דעפּאַרטמענט, האָט דערציילט, אז ער האָט ביז איצט בשום אופן ניט געקאָנט דורכפירן דעם באַשלוס, ווייל ער קאָן ניט געפינען ווער עס זאָל פאַרנעמען דאָס פּלאַץ פון די 105 קאַנאַדער נוירסעס וועל־כע ער האָט געראַרפט אָפּרעכענונג, כאָטש ער האָט אָנגענומען אין די צייטונגען פון דאָנאַדע אויסגעשריבן אין׳ם פאַלעסטינער מאַנדאַט. א פראַגע קאָן גלויבן זיין ווענן דעם אופן, ווי די דאָזיקע פּאָליטיק זאָל דורכגעפירט ווערן אין לעבן.

——(::)——

וואָדסוואָרטס גט ביל וועט ווידער פאַרהאַנדלט ווערן אין הויז

אטאַוואַ, מארט 19. — א דאַנק דעם פאַרמער דעפּוטאַט פון וועטאַסקיוויַן, אל־טאַ., וועט וואָדסוואָרטס ביל פאַר א גט־געריכט אין אָנטעריאָ פאַרבלייבן אויפ׳ן ״אָרדער פאַפּיר״ פון הויז און וועט ווידער גענומען ווערן שפּעטער אין דער סעסיע צו אָן אָפּשטימונג.

לעצטע וואָך איז דער ביל, ביי דער צווייטער פאַרלעזונג, דורכגעפאַלן מיט 79 שטימען צו 78. די פראַגע איבער וועלכער די אָפּשטימונג איז דורכגעפירט געוואָרן איז אָבער געווען ניט איבער דעם ביל גור־פאַ, נאָר צי ער זאָל גענומען ווערן אויפ׳ן אין אָנבאַטראַכט. אזא אָפּשטימונג וועט געוויינלאַך אָנגענומען ווי א דורכפאַל פון דעם ביל. מר. אוירווין האָט זיך אָבער געגראָבן אין אַלטע דאָקומענטן, און האָט געפונען א פּרעצעדענט פון 1892, אז אזא אָפּשטימונג קאָן בלויז מיינען, אז דער ביל וועט איצט פון דער לעסטער אַרויסגענומען ווערן פאַר א נט־באַטראַכט, אָבער קאָן גענומען ווערן שפּע־טער.

דעם. אוירווין האָט אזוי נעכטן פאַרגע־שלאָגן, אז דער ביל זאָל צוריק אויפגעגע־שטעלט ווערן אויפ׳ן ״אָרדער פאַפּיר״, און נאָך א קורצער דיסקוסיע איז דער פאַר־שלאָג אָנגענומען געוואָרן מיט 104 שטי־מען צו 87.

ס. ה. קאַהאַן, קאָנסערוואַטיוו, האָט אויפגעפאָדערט די קוועבעקער דעפּוטאַטן ניט צו מישן זיך אינגאַנצן אין א ביל וואָס האָט צו טאָן מיט אָנטעריאָ, אָנ־דערש וועלן דאָך אָנטעריאָ און אַנדערע פּראָווינצן זיך קאָנען מישן אין קוועבעקער ענינים. קיינע אַרגומענטן האָבן אָבער ניט געווירקט, און אַלע קוועבעקער ליבעראַלן האָבן געשטימט קעגן מר. אוירווינס פאַר־שלאָג.

אָנקומענדיקע אידישע אימיגראַנטן

די פאָלגענדיקע אידישע אימיגראַנטן פאַר דער וועסט קומען מיט דער באַלטיק־אַמעריקע שיף עסטאָניע (זיי וועלן דער־וואַרטעט אין האַליפאַקס ארום מארט 23טן, און אין ווינניפּעג — מארט 26טן):

אסתר ראַש, צו מרם. ל. בוק; אסתר־רחל דרוקער, צו מרם. ר. קעי; בירזע פאַמיליע, צו מרם. ל. סילווערמאַן; דוד גאָלדשטיין, צו רעוו. דזש. גאָלדשטיין; י. דזש. גאַיסכראַך, צו סאַלאָמאָן דייוויד; אהרן מאַניציו, צו מרם. חנה פענאַס; הערש סאַכען, צו מיס איטע סאַכען; דוד גאַנעקלאַר, צו מרם. מינע וואָל; פיינע־ריווע וואָל, צו הערי פענאַס;

יודע־הערש סיגאַל, צו ב. קורץ; חיה קע־לער, צו קלאַרא נאַכמינאָוויטש; הערש גליק, צו ראָזע גליק; זלמן בילד, צו מרם. פ. ראַפּאָפּאָרט; יצחק אברהם טשאַרני, צו סעם טשאַרני; פּרץ גרין, צו מרם. פ. ר. רעדבורד; ליפּע פרייהייטער, צו מאַ־ריס פרייהייטער;

קלאַרא נאַרנשטיין, צו אברהם גוטניק; פּנחס קליגער, צו מרם. פ. קושנער; לאה עסטעראַ, צו מרם. ל. פּוזשעק; קזולא פאַמיליע, צו מיס מלכה קזולא; טויבע ליבער, צו ס. שאַקיר; הענע־ע ריווע שטרויך, צו מרם. ראָזע שטרויך; לייב קאַנאַן, צו מרם. פ. אסיפאָוויטש.

דאָס איז ניטאָ קיין שטאָט מסתמא, אין זייער שטאָלץ מיט איר דעמאָקראַטיע און מיט איר פרייהייט.

פון זיין דעמאָקראַטיע און פרייהייט האָלט דער אַמעריקאַנער זייער שטאַרק, און פאַרלאַנגט פון יעדן איינעם (אויסער פון די וואָס וואוינען אין די אַמעריקאַנער אַפּי־ציעלע אָדער האַלב־אָפיציעלע קאָלאָניעס) אז זיי זאָלן אויך זיין אזוי דעמאָקראַטיש און פרייהייטס־ליבנדיק ווי ער.

דערפאַר טאַקע איז אַמעריקע אזוי אַנ־געשטויסן אויף די באַלשעוויקעס: סטייטש, רעליגיעזע רדיפות, און ניט לאָזן א קאַפּיטאַליסט אויפהויבן א קאָפּ צו מאַכן א פאָר דאָלאַר ערלאַבע פּראָפּיטן. וואו זשע איז יושר, וואו זשע איז מענש־לאַכקייט!

נו, איז דאָך אוואַרע אזוי שיין און פיין, איין קלייניקייט, דעמאָקראַטיע, פרייהייט, יושר, מענשלאַכקייט . . .

דער חסרון איז בלויז, וואָס דער אַמע־ריקאַנער פאַטריאָט האָט אזוי ליב אַט די גוטע זאַכן, אז, אויף וויפל דאָס איז שייך ביי אים אין דער היים, וויל ער עס אינגאַנצן פאַר זיך, און וויל קיין אַנדערע אפילו ניט לאָזן א שמעק טאָן פון דעם...

אט האָט איר:

פונקט ווי אין סאַוועט רוסלאַנד איז ניטאָ קיין פאַרבאָט אויף רעליגיע, אזוי איז אין אַמעריקע ניטאָ און קאָן חלילה ניט זיין קיין פאַרבאָט פאַר איינעם צו זיין א קאָמוניסט.

אָבער קאָמוניסטן זיינען דאָך פאַרט־טריף ווי חזיר, און, אויב לויט די געזעצן פון דעמאָקראַטיע און פרייהייט מוז מען זיי לאָזן פריי טראַכטן ווי זיי וויל און פּראָפּאַגאַנדירן זייערע אידייען, מוז מען אויף א הינטערטריקן אופן מאַכן זיי ניט ניחא זייערע לעבנס (ווי דאָס טוט מען, אָדער מען האָט ביז לעצטנס געטאָן, אין סאַוועט רוסלאַנד בנוגע גייסטלאַכע).

קלייבן זיך צונויף די ניריאַראַקער יקורי קרתא (פיינע באַלעבאַטים), און, מיט דער חילף פון דעם פּאָליציי קאָמיסאַנער, וווהיי־לען, מאַכט מען אָפּ, אז מען זאָל ניט אַנ־שטעלן און זעען אז אַלע אַרבעטס נע־בער זאָלן אָפּזאָגן פון זייערע שטעלעס די קאָמוניסטן וואָס זיי האָבן ביי זיך אָנגע־שטעלט.

זאָלן זיי, הייסט עס, פאָר׳ן פון הונגער, וועלן זיי ווייטער וויסן ווי צו זיין קאָמו־ניסטן.

ניט דעמאָקראַטיש? — חלילה! קיי־נער פאַרבאָט דאָך זיי ניט צו זיין קאָמו־ניסטן. מען קאָן דאָך אָבער אין א דעמאָ־קראַטישן לאַנד ניט באַרויבן אויף אַן אַר־בעטס געבער פון׳ם רעכט ניט צו געבן קיין אַרבעט די מענשן וואָס ער וויל ביי זיך ניט האָבן!

און אזוי האָט איר א גאַנצע צינ און א זאַטן וואָלף. יעדנפאַלס, איז דער וואָלף זאַט און מאַכט זיך תמ׳עוואַטע, ער, דער וואָלף, איז א פיינער חיה, ער טשעפּעט ניט בי שאָף, נאָר פאַרבאָפּט בלויז איר פּאַשע און לאָזט טוי אויסגיין פון הונגער.

היינט איז עס קאָמוניסטן, מאָרגן קאָן עס זיין סאָציאַליסטן, און איבערמאָרגן קאָנען קריסטן באַשליסן ניט אָנצושטעלן קיין אירן (וואָס זיי טוען שוין אזוי, אָן א באַשלוס, אין א גרויסער מאָס), און דער־נאָך קאָנען רעפּובליקאַנער באַשליסן ניט צו באַשעפטיקן קיין דעמאָקראַטן, און פאַרקערט.

עס איז ניטאָ קיין סוף צו דעם, וואָס עס קאָן אַרויסקומען פון א סיסטעם, לויט וועלכן אַרבעטס־נעבער זאָלן קאָנען קאָנ־טראַלירן די פּאָליטישע מיינונגען פון זיי־ערע אַרבעטער.

דאָס איז בעצם די לינקע זייט פון באַל־שעוויזם.

וואָס, ניט יושר׳דיק, ניט מענשלאַך? אָבער יושר׳דיקייט און מענשלאַכקייט איז דאָ קוים נענוג פאַר זיך.

און פאַר אַנדערע — זאָל די באָלשע־וויסטישע רעגירונג אויסטיילן מאָלעראַנץ, דעמאָקראַטיע און פרייהייט . . .

צוריק ריידנדיק, איז דאָ אין אַמעריקע פאַרט פאַראַן א סך יושר, מענשלאַכקייט, דעמאָקראַטיע און פרייהייט.

אָט האָט מען באַפרייט פון פילאַדעל־פיער געפענגעניש דעם באַוואוסטן שיקאַ־גער ״ביר באַראָן״ און גענגסטער פירער אל. קאַפּאָנע.

אַלע ווייסן זיין יחוס און זיין באַשעפ־טיקונג. מען ווייס, אז ער איז א ״בוטלע־גער״ און א גענגסטער, און מען ווייס, אז ווען ער וועט קומען צוריק קיין שיקאַגאָ, וועט ער זיך ניט אוועקזעצן אין בית־מדרש תהלים זאָגן.

אַלע קאָנען אים שיקאַגאָ און אין די שטאַטן בכלל, — ער איז אזא פראָמי־נענטע פערזענלאַכקייט, ווי דער פרעזי־דענט אָדער ווי דזשעק דעמפּסי אפילו.

און דאָך גייט ער אָן, פריי מיט זיינע באַשעפטיקונגען, און קיינער מישט זיך ניט אין זיינע געשעפטן, — אויסער דעם הכנסה שטייער אינספּעקטאָר, וואָס מאַנט פון אים דער מלוכה׳ס חלק פון זיינע ניט כשר׳ע פאַרדינסטן (אין פילאַדעלפיע איז ער געזעסן ניט פאַר זיינע מעשים טובים בכלל, נאָר פאַר אַרומטראָגן זיך מיט א רעוואָלווער. אין שיקאַגאָ וואָלט ער אָנג דערפאַר מסתמא אויך ניט געזעסן).

נו, איז עס טאַקע ניט מקנא צו זיין אַמעריקע איר פרייהייט און דעמאָקראַ־טיע?

***

אָבער דאָ האָבן מיר דאָך ווידער צו טאָן מיט א י י ג ע נ ע מענשן.

אַל. קאַפּאָנע איז דאָך פאַרט א גוטער שטייער צאָלדיקער בירגער פון די פאַר. שטאַטן. פאַר אים און פאַר זיין גלייכן איז דאָ געגוג פרייהייט און דעמאָקראַטיע.

אָט, פאַר קאָמוניסטן, זעט איר, איז שוין ניטאָ געגוג פון דעם מין. ניט גענוג פון דעם איז בכלל פאַר אַלע מענשן וואָס זיינען ניט צופרידן מיט׳ן ״קאַפּאָניזם״ אויף אַלע געביטן פון׳ם אַמעריקאַנער לעבן.

אויב זיי איז ניט געפעלן, טאָ זאָלן זיי פאָרן צו די באָלשעוויקעס . . .

אַנב - אורחא

פון מארק

אַמעריקע, ווי איר ווייסט מסתמא, איז זייער שטאָלץ מיט איר דעמאָקראַטיע און מיט איר פרייהייט.

פון זיין דעמאָקראַטיע און פרייהייט האָלט דער אַמעריקאַנער זייער שטאַרק, און פאַרלאַנגט פון יעדן איינעם (אויסער פון די וואָס וואוינען אין די אַמעריקאַנער אָפּי־ציעלע אָדער האַלב־אָפיציעלע קאָלאָניעס) אז זיי זאָלן אויך זיין אזוי דעמאָקראַטיש און פרייהייטס־ליבנדיק ווי ער.

דערפאַר טאַקע איז אַמעריקע אזוי אַנ־געשטויסן אויף די באָלשעוויקעס: סטייטש, רעליגיעזע רדיפות, און ניט לאָזן א קאַפּיטאַליסט אויפהויבן א קאָפּ צו מאַכן א פאָר דאָלאַר ערלאַבע פּראָפּיטן. וואו זשע איז יושר, וואו זשע איז מענש־לאַכקייט!

נו, איז דאָך אוואַרע אזוי שיין און פיין, איין קלייניקייט, דעמאָקראַטיע, פריי־הייט, יושר, מענשלאַכקייט . . .

דער חסרון איז בלויז, וואָס דער אַמע־ריקאַנער פאַטריאָט האָט אזוי ליב אָט די גוטע זאַכן, אז, אויף וויפל דאָס איז שייך ביי אים אין דער היים, וויל ער עס שייך ביי אים אין דער היים, וויל ער עס אינגאַנצן פאַר זיך, און וויל קיין אַנדערע אפילו ניט לאָזן א שמעק טאָן פון דעם...

אָט האָט איר:

פונקט ווי אין סאַוועט רוסלאַנד איז ניטאָ קיין פאַרבאָט אויף רעליגיע, אזוי איז אין אַמעריקע ניטאָ און קאָן חלילה ניט זיין קיין פאַרבאָט פאַר איינעם צו זיין א קאָמוניסט.

אָבער קאָמוניסטן זיינען דאָך פאַרט־טריף ווי חזיר, און, אויב לויט די געזעצן פון דעמאָקראַטיע און פרייהייט מוז מען זיי לאָזן פריי טראַכטן ווי זיי וויל און פּראָפּאַגאַנדירן זייערע אידייען, מוז מען אויף א הינטערטריקן אופן מאַכן זיי ניט ניחא זייערע לעבנס (ווי דאָס טוט מען, אָדער מען האָט ביז לעצטנס געטאָן, אין סאַוועט רוסלאַנד בנוגע גייסטלאַכע).

קלייבן זיך צונויף די ניריאַראַקער יקורי קרתא (פיינע באַלעבאַטים), און, מיט דער חילף פון דעם פּאָליציי קאָמיסאַנער, וווהיי־לען, מאַכט מען אָפּ, אז מען זאָל ניט אַנ־שטעלן און זעען אז אַלע אַרבעטס נע־בער זאָלן אָפּזאָגן פון זייערע שטעלעס די קאָמוניסטן וואָס זיי האָבן ביי זיך אָנגע־שטעלט.

זאָלן זיי, הייסט עס, פאָר׳ן פון הונגער, וועלן זיי ווייטער וויסן ווי צו זיין קאָמו־ניסטן.

ניט דעמאָקראַטיש? — חלילה! קיי־נער פאַרבאָט דאָך זיי ניט צו זיין קאָמו־ניסטן. מען קאָן דאָך אָבער אין א דעמאָ־קראַטישן לאַנד ניט באַרויבן אויף אַן אַר־בעטס געבער פון׳ם רעכט ניט צו געבן קיין אַרבעט די מענשן וואָס ער וויל ביי זיך ניט האָבן!

און אזוי האָט איר א גאַנצע צינ און א זאַטן וואָלף. יעדנפאַלס, איז דער וואָלף זאַט און מאַכט זיך תמ׳עוואַטע, ער, דער וואָלף, איז א פיינער חיה, ער טשעפּעט ניט בי שאָף, נאָר פאַרבאָפּט בלויז איר פּאַשע און לאָזט טוי אויסגיין פון הונגער.

היינט איז עס קאָמוניסטן, מאָרגן קאָן עס זיין סאָציאַליסטן, און איבערמאָרגן קאָנען קריסטן באַשליסן ניט אָנצושטעלן קיין אירן (וואָס זיי טוען שוין אזוי, אָן א באַשלוס, אין א גרויסער מאָס), און דער־נאָך קאָנען רעפּובליקאַנער באַשליסן ניט צו באַשעפטיקן קיין דעמאָקראַטן, און פאַרקערט.

עס איז ניטאָ קיין סוף צו דעם, וואָס עס קאָן אַרויסקומען פון א סיסטעם, לויט וועלכן אַרבעטס־נעבער זאָלן קאָנען קאָנ־טראַלירן די פּאָליטישע מיינונגען פון זיי־ערע אַרבעטער.

דאָס איז בעצם די לינקע זייט פון באָל־שעוויזם.

וואָס, ניט יושר׳דיק, ניט מענשלאַך? אָבער יושר׳דיקייט און מענשלאַכקייט איז דאָ קוים נענוג פאַר זיך.

און פאַר אַנדערע — זאָל די באָלשע־וויסטישע רעגירונג אויסטיילן מאָלעראַנץ, דעמאָקראַטיע און פרייהייט . . .

צוריק ריידנדיק, איז דאָ אין אַמעריקע פאַרט פאַראַן א סך יושר, מענשלאַכקייט, דעמאָקראַטיע און פרייהייט.

אָט האָט מען באַפרייט פון פילאַדעל־פיער געפענגעניש דעם באַוואוסטן שיקאַ־גער ״ביר באַראָן״ און גענגסטער פירער אל. קאַפּאָנע.

אַלע ווייסן זיין יחוס און זיין באַשעפ־טיקונג. מען ווייס, אז ער איז א ״בוטלע־גער״ און א גענגסטער, און מען ווייס, אז ווען ער וועט קומען צוריק קיין שיקאַגאָ, וועט ער זיך ניט אוועקזעצן אין בית־מדרש תהלים זאָגן.

אַלע קאָנען אים שיקאַגאָ און אין די שטאַטן בכלל, — ער איז אזא פראָמי־נענטע פערזענלאַכקייט, ווי דער פרעזי־דענט אָדער ווי דזשעק דעמפּסי אפילו.

און דאָך גייט ער אָן, פריי מיט זיינע באַשעפטיקונגען, און קיינער מישט זיך ניט אין זיינע געשעפטן, — אויסער דעם הכנסה שטייער אינספּעקטאָר, וואָס מאַנט פון אים דער מלוכה׳ס חלק פון זיינע ניט כשר׳ע פאַרדינסטן (אין פילאַדעלפיע איז ער געזעסן ניט פאַר זיינע מעשים טובים בכלל, נאָר פאַר אַרומטראָגן זיך מיט א רעוואָלווער. אין שיקאַגאָ וואָלט ער אָנג דערפאַר מסתמא אויך ניט געזעסן).

נו, איז עס טאַקע ניט מקנא צו זיין אַמעריקע איר פרייהייט און דעמאָקראַ־טיע?

***

אָבער דאָ האָבן מיר דאָך ווידער צו טאָן מיט א י י ג ע נ ע מענשן.

אַל. קאַפּאָנע איז דאָך פאַרט א גוטער שטייער צאָלדיקער בירגער פון די פאַר. שטאַטן. פאַר אים און פאַר זיין גלייכן איז דאָ געגוג פרייהייט און דעמאָקראַטיע.

אָט, פאַר קאָמוניסטן, זעט איר, איז שוין ניטאָ געגוג פון דעם מין. ניט גענוג פון דעם איז בכלל פאַר אַלע מענשן וואָס זיינען ניט צופרידן מיט׳ן ״קאַפּאָניזם״ אויף אַלע געביטן פון׳ם אַמעריקאַנער לעבן.

אויב זיי איז ניט געפעלן, טאָ זאָלן זיי פאָרן צו די באָלשעוויקעס . . .

לאָנדאָן, מארט 19 (איטא). — סער אַרטור באַלפור איז געשטאָרבן היינט פרי. ער איז געווען 82 יאָר אַלט.

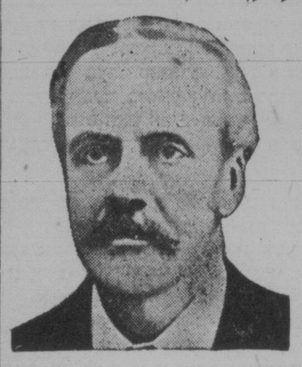

לאָרד באַלפור, וועלכער האָט־פאַראייביקט זיין נאָמען אין דער אידישער געשיכטע פון דער היסטאָרישער ״באַלפור דעקלאַראַציע״, איז געווען קראַנק פאַר די לעצטע פאָר וואָכן. זזיי לאַנג איז געוואָרן זייער ערנסט, ווען ער האָט זיך צוגעקיילט לעצטע וואָך.

זעלבסטמאָרד מנפה פון אידישע באַנקירן אין דייטשלאַנד

בערלין, מארט 18 (איטא). — ווי א רעזולטאַט פון דער ירידה פון׳ם אידישן האַנדל, וואָס רופט זיך אָפּ שווער אויף די אידישע באַנק־ הייזער, האָט זיך לעצ־טענס פאַרשפּאַרייט א זעלבסטמאָרד מנפה צווישן די אידישע באַנקירן אין לאַנד. איינער פון די לעצטע קרבנות איז דער אידישער באַנקיר גונדערמאַן, איינגעט־מער פון׳ם עלטסטן קרעדיט־געשעפט אין בערלין. ער האָט פאַרענדיקט זיין לעבן נעמענדיק גיפט.

קאָמוניסטן וועלן שטרייַנג באַשטראָפט ווערן פאַר צווינגען קאָלעקטיוויזאַציע

מאָסקווע, מארט 19 (איטא). — היינט טען האָבן בוכשטעבלאַך ניט קיין ברויט איז דאָ אַנאַנסירט געוואָרן אז א צאָל וויַיל אין פאַרלויף פון דער צייט ווען סאָוועטישע באַאַמטע וועלן גע׳משפּט וועגן׳ס אין אָנגעפירט געוואָרן אין אינטענסיווע רעגן און זיי וועלן שווער באַשטראָפט ווערן דערפאַר וואָס זיי האָבן געצוואונגען אין אידישע קאָלאָניסטן אין דזשאַנקאַיער ראַיאָן צו אָנשליסן זיך אין קאָלעקטיוון קעגן זייער ווילן.

די קרימער רעגירונג האָט באַפוילן צו באַזאָרגן מיט זרעה ניט נאָר בלויז די אידישע קאָלעקטיוון נאָר אויך די אינדר־ווייטלעך אידישע ערד אַרבעטער.

צוליב די צוואַנגס־מיטלען זיינען אי־דישע קאָלאָניסטן פאַרבליבן אָן פּוראַזש און דערפאַר קאָנען זיי איצט ניט אָנ־פאַנגען צו טאָן די פרילינג זרעה. ד י דאָזיקע לאַגע איז נאָך א סך ערגער אין כערסאָנער ראַיאָן וואו אידישע קאָלאָניס־טן אין בריטישן עפנטלאַכן לעבן פיינט־לאַכע צום ציוניזם גרופּעס, האָבן זיי אָבער אויך גוטע פריינט אין אַלע דריי פאַרטיי־עס. אַלע גיבן צו, אז די אירן האָבן גע־מאַכט גרויסע דערגרייכונגען אין אַרץ־ישראל, אז קיין אומגערעכטיקייט איז ניט באַגאַנגען געוואָרן קעגן די אַראַבער, נאָר אז פאַר יעדן אינטש באָדן האָבן די אידן באַצאָלט א גוטן פּרייז. עס בלויז אזעלכע וואָס זיינען באַזאָרגט פאַר דער עזקונדט.

דר. ווייצמאַן האָט קריטיקירט די גרך־פּעס, וועלכע עס האָט באַייכנט ווי ״די רעוויזיאָניסטן פון ביידע זייטן״, די מאַק־סימאַליסטן (די זשאַבאָטינסקי גרופּע) און די מיני׳מאַליסטן (מי׳נעריק די אַנהייב־נער פון דר. מאַגנעס). די לעצטע האָט ער קריטיקירט פאַר דעם שאָדן וואָס זיי טוען אַרויסשטעלנדיק זיך ווי די אַפּאָסטאָלן פון פרידן, מאַכנדיק אזוי דעם איינדרוק, אז די מערהייט ציוניסטן זיינען ווייניקער פרידלאַך ווי זיי אַליין.

——(:-:)——

לאָנדאָן, מארט 18 (איטא). — עס זיינען־ניטאָ קיין שום האָפענונגען אז די בריטישע רעגירונג זאָל ענדערן די אי־מיגראַציע נעזעצן אין ענגלאַנד אויף וועלכן ס׳אין אופן, האָט דער אינערן מיניסטער נעגענטפערט אויף אַן אַנפראַגע פון דער ״דזשאַיש באָרד אָף דעפּוטיס״.

——(:-:)——

היינט איר ערן־ אָוונט

פלאָרענס וויַיס

פלאָרענס וויַיס, צוזאַמען מיט דעם קוויַינס טעאַטער אַנסאַמבל טרעט אויף היינט אָוונט אין ״די קליינע גנב׳טע״, קאָמעדיע־דראַמע אין דריי אַקטן. א גרויס סער עולם ווערט דערוואַרטעט היינט אין קוויַינס טעאַטער צו איר ערן אָוונט.

——(:-:)——

מאַטאַריסטן וועלן מוזן צוריק־האַלטן זייער צונג אויף פּראָווינציעלע וועגן

שלעכטע צייטן קומען אָן פאַר מאַטאַ־ריסטן אין מאַניטאָבאַ. מען וועט מער ניט קאָנען אַראָפּריידן זיך פון תאַרצן די צרות און מאַכן א כפּולשמונה׳דיקן מי־שבּרך ווען דער ״ניר״ אַרבעט ניט ווי געהעריק אָדער ווען אַן אַנדער מאַטאַריסט יאָגט אַריבער איבערלאָזנדיק נאָך זיך א גע־דיכטן שטויב. פון אַזעלכע און עגלאַכע צרות וועט מען מוזן ליידן און שווייגן.

אין דער מאַניטאָבער לעגיסלאַטור איז אָנגענומען געוואָרן א געזעץ, אז מען טאָר ניט באַנוצן זיך מיט קיין זידל ווערטער אויף מאַניטאָבער פּראָווינציעלע שליאַכן, — ווי ניט גוט עס זאָל זיין אויפ׳ן האַרצן וואָס מאַטאַריסטן וועלן טראַכטן וועגן דעם ביל טאָר מען ניט זאָגן, — ס׳איז ניט שיין . . .

מערב קאַנאַדער אָפּטיילונגען

פון היינט אָן, וועט אין ״דאָס אי־דישע וואָרט״ דערשיינען יעדן מיטוואָך און דאָנערשטאָג רעגלמע־סיק א מערב קאַנאַדער אָפּטיילונג ווי פאָלגט:

יעדן מיטוואָך — סאַסקאַטון און עדמאָנטאָן

יעדן דאָנערשטאָג — רעדזשיינע און קאַלגאַרי

דער אַרבעטער מינעראַל־פאַרבאַנד פון אַלבערטאַ

דאָס אַר